

शवाजी ते बाबासाहेब

यशस्वी क्रांतीचे सुत्र

पुरुषोत्तम खेडेकर

शिवरायांनी वैदिक बामणांना वठणीवर आणून 'शिवराज्याभिषेक' करवून घेतला. त्या अधिकारात वैदिक मनुस्मृतीमधील बामण सर्वश्रेष्ठ ही तरतुद नाकारली. बामणहत्या पाप नाही हे कृतीतुन दाखवून दिले. सर्वसामान्य बहुजन समाजास सर्वच क्षेत्रातील हक्क, अधिकार दिले. शस्त्र व शास्त्राचे अधिकार दिले. रयतेला सुख-समाधान मिळावे यासाठी शिक्षण, साहित्य, उद्योग, व्यवसाय, धर्मव्यवस्था निर्माण केल्या.

जगाच्या पाठीवर प्रत्येक देशात एकाच मुळ असा समाईकवाद आहे. तो म्हणजे संघटीत शोषित समाज व्यवस्था. भारताव्यतिरिक्त अन्य देशामध्ये 'शोषण व्यवस्थेचे' स्वरूप वेगळे आहे. भारत देशात ह्या शोषण व्यवस्थेसाठी धर्मव्यवस्था क्रम क्रीत आहे. त्या माध्यमातुन भारतातील धार्मिक दहशतवाद व सांस्कृतीक दहशतवाद अत्यंत क्रूरपणे पण सुत्रपद्ध पद्धतीने प्रत्येक व्यक्तीपर्यंत पोहचवल्या जात आहे. त्यासाठी हजारो वर्षांपासुन "सामाजिक मानसशास्त्राचा" वापर केला जात आहे. जगात कदाचित 'मानसशास्त्र' ह्या आधुनिक शब्दाचा वापर अलिकडे होत असेल पण भारत देशात शोषण व्यवस्थेचे प्रचारक माणसांना गुलाम करे बनवायचे हेच शास्त्र हजारो वर्षांपासुन वापरत आहेत. सर्कशीत ज्याप्रमाणे वाघ-सिंहाचेसारखे हिंस्त्र पशु जेरेबंद केले जातात, त्याच सूत्रानुसार भारतातील धर्माचे ठेकेदार शंकराचार्य, भट, पंडित, पुरोहित, महाराज ही मंडळी बहुजन समाजरूपी वाघ-सिंहाना पिंजऱ्यात बंदिस्त करण्यात यशस्वी झालेली आहे. बहुजन समाजाचे अज्ञान व गरीबी हे दोन शत्रु हिच इथल्या भटांची ताकद आहे. त्याचा वापर करुन बहुजन समाजाच्या मनामध्ये प्रचंड भिती निर्माण केली जाते. त्यासाठी देव, राक्षस, पाप, पुण्य, स्वर्ग, पाताळ, नरक, मोक्ष, पुनर्जन्म, अवतार, आत्मा, अशा शब्दांचा वापर केला जातो. मानसशास्त्राचा प्रभाव निर्माण करुन त्या व्यक्तीचा वा समुहाचा 'मेंदु' पुर्ण गुलाम केला जातो. "तु केलेलं पाप देवाला माहिती आहे" असे म्हणुन त्याचे मन पुर्ण घाबरुन सोडले जाते. प्रत्येककडुन नकळत काही चुक झालेल्या असतात. तो मनातल्या मनात त्याची चिंता करत, नकळत आपला हात खिशात घालून सर्व पैसे त्या भटाच्या-बापु-कपु-अम्माच्या पुड्यात टाकतो. त्याला थोडे बरे वाटते. . . पण तो त्यांच्या नाशाच्या पेयाचा पहिला घोट असतो. खरी नशा सुरु व्हायची असते. त्यांच्या मेंदुवर डाचलेला गुलामीचा प्रभाव त्याची पावले आपोआप नकळत त्या अड्ड्याकडे वळायला सक्षम असतो. त्याची चिंता त्याला चित्तेवरच घेवुन जाते. आता हे धर्मभक्षक घोरोघर, गावोगाव, सर्व दूरचित्रवाहिन्यांवरुन आपले शोषण क्रीत आहेत. आता त्यांचे भक्ष्य शिकलेला बहुजन समाज झालेला आहे. शिकलेला बहुजन समाज हाच भारत देशातील

भटशाहीचा, ब्राम्हणशाहीचा, शोषणव्यवस्थेचा प्रमुख संरक्षक आहे. शिकलेला पण पूर्णपणे झोपेचे सोंग घेवून स्वतःच्या समाज घटकांपासून पूर्णपणे तुटलेला हा बहुजन समाजाचा 'गुलामी मेंदुचा समूह' हा इथल्या ब्राम्हणी शोषणव्यवस्थेचा सांभाळ करणारा UNPAID POLICE आहे. भारतातील ब्राम्हणी शोषणव्यवस्था कळानुरूप आपले डावपेच बदलत असते; पण अंतिम उद्दीष्ट बदलत नाही. परिणामी आमच्या बहुजन समाजास आपण कधी चुकतो. असे कधीच वाटत नाही. एवढेच नाही तर त्याला आपला शत्रु 'भट-बामण-वामन-देवबाप्पा' ही सारी एकजात मंडळी आहेत, असे वाटत नाही. याउलट त्याला ह्या शोषण व्यवस्थेतून मुक्त करण्यासाठी धडपडणारे लोक त्याला त्याचे शत्रु वाटतात, एवढा तो गुलामीत मस्त झालेला आहे. त्यामुळे बहुजन समाजाच्या चळवळींच्यासमोर मुख्य अडचण-अडथळा हे भट-ब्राम्हण नसून गुलामीची बेशरमी आनंद लुटणारा बहुजन समाजातील घटक आहे. हाच अज्ञानी बहुजन समाज त्यांच्या हितसंरक्षणाबाबत जेवढा बेफिक्री व असंघटीत आहे, त्यापेक्षा हजारोपट जास्त ती त्यांच्या हिताविरुद्ध काम करणाऱ्यांसोबत प्रामाणिक व संघटीत आहे. त्यामुळेच भटांनी पेटविलेल्या धार्मिक-जातीय दंगलीत मरण्यासाठी त्याचा उपयोग केला जातो. राममंदीराच्या प्रश्नासाठी आतापर्यंत सुमारे सत्तर हजार युवक मारले गेले. त्यात एकही बामणाचे करटे नव्हते. नासिकच्या कुंभमेळ्यात मेलेल्या 'पुण्यवंतामध्ये' एकही बामण नव्हता. बामनांची पोरे-पोरी परदेशात जावून शिकतात-पैसे कमवतात. परग्रहावर जाणाऱ्या यानामध्ये बसून चंद्र-मंगल ह्या ग्रहावर जाण्यासाठी प्रयत्न करतात. चंद्रावर उतरतात. तेथे हागतात, मुततात. . . . आणि आमचे बहुजन समाजातील DOCTORS, ADVOCATES, PROFESSORS, PRINCIPALS, INDUSTRIALIST, MINISTERS, JOURNALISTS, STUDENTS, SOCIAL WORKERS, YOUTHS त्याच चंद्राच्या नावाने संकष्टी करतात. म्हणूनच गाडगे महाराज म्हणतात- गोपालाऽऽ गोपाला, देवकीनंदन गोपालाऽऽ सांभाळ बाबा तुझी बहुजन लेकरे; अरे पुण्य समजती पापालाऽऽ पापाला- - - गोपाला गोपाला- - - आमच्या बहुजन समाजातील शिकलेल्या मोठ्या वर्गाची (स्त्री-पुरुष दोन्ही) अन्याय सहन करण्याची सहनशक्ती एवढी प्रचंड वाढली आहे की, तो जगत असलेले जिणे गुलामीचे आहे, हेच त्याला पटत नाही. त्याचा मेंदु एवढा बधीर झाला आहे की, त्याला त्यांच्यावर होत असलेल्या बलात्काराचा प्रतिकार करण्यापेक्षा त्यातील आनंद लुटण्यातच आनंद होत आहे. बामणी व्यवस्थेतच्या भोवती स्वतःचे क्वच क्वपुन क्वहुन बामणी मेंदुला ठेचण्याचे काम गौतम बुद्ध, शिवाजी, फुले, शाहु, डॉ. आंबेडकर इत्यादि महामानवांनी केलेले आहे.

आज आम्ही २१ व्या शतकात वावरत आहोत. जगात ज्ञानाचे नवे-नवे स्पेट होवून जग एक नव्या दिशेने जात आहे. आमच्या देशात दर-रोज नवा-नवा 'धर्मभास्कर' जन्माला येवून बहुजन समाजाला विज्ञानाचाच वापर करून नव्या पद्धतीने गुलाम बनवत आहे. TWO STAR, THREE

STAR, FIVE STAR, SEVAN STAR धर्माचे दलाल बामणी व्यवस्थेचा पाश पक्क करण्यासाठी जळी-स्थळी-कंठी-पाषाणी जन्माला आलेले आहेत. सक्कळी वर्तमानपत्रे वाचतांना, दूरदर्शन पाहताना, रेडिओ ऐकताना, बाहेर फिरायला जातांना, तुम्हाला गुलाम केले जात आहे. सतत तेच-तेच खोटं सांगितले की आम्हाला पटायला लागते. याच्या जोडीला घरोघर फोटो, पत्रके, पुस्तके, आरत्या, वाता, प्रसाद पोहचवला जात आहे. देवाच्या नावे कही फुफट होवू नये, या प्रामाणिक्रणामुळे आमच्या घरातून आमच्या घामाचे पैसे भटांच्या घरात जात आहेत. पैसे गेल्याचे दुःख नाही. त्यातून भटांचे संस्कार उभे राहत असल्यास हरकत नाही. आमचेच पैसे आमच्या हिताविरुद्ध वापरले जातात. परिणामी आमच्या गावातील शाळा, अंतर्गत रस्ते, महिलांचे शौचालये बांधण्याकरीता आमच्याजवळ लाखभर रुपये जमत नाहीत. पण त्याचवेळी बामणांची रोजगार हमी योजना जोपसणारे मंदीर बांधण्यासाठी लहानशा खेड्यात पंचवीस-तीस लाख रुपये सहज उभे राहतात. आपल्या असे लक्षात येईल की, खेड्यात रात्रंदिवस कबाडकष्ट करणाऱ्या शेतकऱ्याच्या घरावर साधे टिनपत्रे नसतात, तर देवांचे FIVE STAR HOTEL पेक्षा रेखीव असते.

ह्या सर्व बाबींची करणणीमांसा आम्ही केली पाहीजे. छत्रपती महाराजांनी इथल्या त्यावेळच्या अशाच प्रस्थापित लोकांना सरळ केले. जनसामान्यांना त्यांच्या अस्मितेची जाणीव करून दिली. त्यांना त्यांचे हक्क, अधिकार व कर्तव्ये सांगितली. त्यांचा शत्रु क्रेण व मित्र क्रेण याची ओळख करून दिली. भारतातील ब्राम्हण-वैदिक-भट-क्रेणस्थ-चित्पावन-भटेच या देशाची क्रमांक एकत्री शत्रु आहेत व ती संपवणे-त्यांची ताकद असलेली धर्मव्यवस्था उध्वस्त करणे व त्याचवेळी बहुजणांची पुर्ण व्यवस्था स्थापन करणे हे शिवरायांचे कर्ण आपण समजून घेणे आवश्यक आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांचा राजकीय लढा हा परकिय सत्ता मोगलशाही, आदिलशाही, डच, फ्रेंच, ब्रिटीश इत्यादींविरुद्ध होताच-पण त्यापेक्षा प्रखर व स्वाभिमानी लढा हा वैदिक भटांविरुद्ध-धर्मसत्तेविरुद्ध-बामणी सत्तेविरुद्ध होता. त्याचसाठी स्वराज्यनिर्मिती-शिवराज्याभिषेक. ज्या शिवाजीने स्वराज्य निर्माण केले, शेकडो किल्ले बांधले, त्या शिवाजीने एकही मंदिर बांधले नाही. बामण इतिहासकार खोट-नाटा इतिहास लिहून शिवरायांना 'हिंदुधर्म रक्षक' ठववित आहेत ते खोटे आहे. शिवरायांना शेकडो मंदिरे बांधणे सहज शक्य होते तरी त्यांनी ते काम केले नाही. करण मंदिरे बांधून बामणांची पोटे भरतात व बहुजन समाज लुटला जातो, हे शिवरायांना माहित होते. शिवरायांनी समुद्रकिनारी बंदरे बांधून आरमार उभे केले. संरक्षण व व्यापारासाठी उपयोग करून हजारो युवकांना रोजगार दिला. स्त्रियांना धार्मिक शैक्षणिक, राजकीय अधिकार दिला. 'शिवराज्याभिषेक' म्हणजे वैदिक ब्राम्हणांची मक्तेदारी त्यांच्याच हातून गाडण्याचे 'शिवसुत्र' होय.

आज डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या क्रांतीचे यश उघड्या डोळ्यांनी पाहत असताना आंबेडकरी चळवळीपासून दुर असलेला बहुजन समाजातील सर्वच घटकांनी क्रांतीचा इतिहास समजून घेणे

आवश्यक आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी सर्व दैववाद व देववाद नाकारला, पण त्याचवेळी गौतम बुद्ध, कबीर व महात्मा फुले यांना 'मानवमुक्तीचे' प्रणेते म्हणुन गुरुस्थानी मानले. महात्मा फुले यांनी छत्रपती शिवरायांना गुरुस्थानी मानले. ह्याचाच अर्थ मानवमुक्तीचा, सामाजिक समता-समानता-स्वातंत्र्य -न्याय- बंधुता प्रस्थापित करण्याचा लढा सुरूबद्ध आहे. गौतम बुद्ध, महावीर, शिवाजी, महात्मा फुले, बाबासाहेब आंबेडकर ही विचारधारा व बुद्ध-महंमद-नामदेव-कबीर-तुकाराम-गाडगेबाबा ही परक प्रबोधनाची लोकवळवळ यांचे संयुक्त यश म्हणजेच बाबासाहेबांनी कृतित आणलेला यशस्वी धार्मिक लढा. गौतम बुद्धाच्या कळापासुनच अथवा पुर्वीपासुनच आपल्या देशात मूळ संघर्ष म्हणजे वैदिक, ब्राम्हण विरुद्ध अवैदिक बहुजन, आर्य विरुद्ध अनार्य, ब्राम्हण विरुद्ध बहुजन. सरळच सांगायचे म्हणजे ब्राम्हण विरुद्ध ब्राम्हणेत्तर ह्या लढ्याचे मुळ सुत्र 'धार्मिक व सांस्कृतीक क्षेत्रातील भट-पुरोहीत-ब्राम्हण यांची मक्तेदारी संपविणे हेच होते. म्हणजेच बामणांचा धार्मिक व सांस्कृतीक दहशतवाद नष्ट करणे होय. त्यासाठी लोकशाहीसोबत व ठोकशाही वापरावी लागेल.

आपल्या असे लक्षात येईल की, ह्या देशातील बहुजन समाजाची प्रगती झाल्याचे दिसते तो काळ असा- बुद्धांची क्रांती, महावीरांची क्रांती, शिवाजीची क्रांती, फुलेंची क्रांती, आंबेडकरांची क्रांती, ढोबळ मानाने आपण एवढ्या मर्यादित चळवळीपैचा विचार करू. बुद्ध व महावीर यांनी वैदिक बामणी धर्म झुगारुन देण्याएवढी सामाजिक मानसिकता तयार केली. व अनुक्रमे बौद्धधम्म व जैन धर्माची स्थापना केली. प्रतिचळवळीत भारतात बौद्धधम्माची पिछेहाट झालेली दिसत असली तरी चीन, लंका, जापान, ब्रम्हदेश, असे अनेक देश शंभर टक्के बौद्धमय होऊन जगातील 'विकसीत राष्ट्र' म्हणुन उभी आहेत. पूर्वीचे बौद्ध राजे-सम्राट व आजचा बौद्ध समाज एक वेगळ्या उंचीवर दिसतात. शिवरायांनी वैदिक बामणांना वठणीवर आणुन 'शिवराज्याभिषेक' करवुन घेतला. त्या अधिकारात वैदिक मनुस्मृतीमधील बामण सर्वश्रेष्ठ ही तरतुद नाकारली. बामणहत्या पाप नाही हे आपल्या कृतीतुन दाखवुन दिले. सर्वसामान्य बहुजनास सर्वच हक्क, अधिकार दिले. शस्त्र व शास्त्राचे अधिकार दिले. रयतेला सुख-समाधान मिळावे यासाठी शिक्षण, साहित्य, उद्योग, व्यवसाय, धर्मव्यवस्था निर्माण केल्या. म्हणजेच बामणांचे वर्चस्व पूर्णपणे नाकारले. आजही जगातील सर्वोत्तम शासनव्यवस्था स्वतःला 'शिवशाही' म्हणवुन घेते. महात्मा फुलेंनी शिवरायांचे बहुजन समाजाच्या सांस्कृतीकीकरणाचे कार्य पुढे प्रत्यक्षात हातात घेतले. बहुजन समाजास नाकारण्यात आलेले शिक्षणाचे सर्व अधिकारी प्रत्यक्ष लढा उभा करुन मिळवले. प्रसंगी ब्राम्हणाविरुद्ध शारीरीक बळाचा वापर केला. विद्येमुळे मती, निती, गती, वित्त येते हे बहुजन समाज, मुसलमान समाज यांना सांगितले. बहुजन समाजासमोर त्याचा निश्चित शत्रु कोण, याचे स्पष्ट चित्र उभे केले. धर्म चिकित्सा करुन बामणांची हरामखोरी बहुजन समाजासमोर उघड केली. सावित्रीबाईस शिक्षण देऊन स्त्रियांना शिक्षित केले. शिक्षण ही बहुजन

समाजाचा मूलभूत अधिकार असल्याचे फुल्यांनी सांगितले. बामणांचा विरोध मोडून वढुन बहुजन समाजामध्ये व मुसलमान समाजामध्ये शिक्षक-शिक्षक तयार केल्या. त्यातुनच आज बहुजन समाजातील स्त्रिया सर्वोच शिक्षण घेऊन पायाच्या तळापासुन ते आकशातील ग्रहांपर्यंत फिरताना दिसत आहेत. अज्ञान आणि गरीबी हे बहुजन समाजाचे शत्रु म्हणजे इथल्या बामणी धर्मव्यवस्थेची देणगी आहेत. हे फुलेंनी सर्व पुराव्यांसह सिद्ध करुन समाजबांधणी केली. त्यामुळे बामणी अन्यायाविरुद्ध बहुजन समाज संघटित होऊन यशस्वी लढा देऊ शकला. फुलेंचा मृत्यु लांबणीवर पडला असता तर 'सार्वजनिक सत्यधर्म' स्थापित होवुन 'हिंदु धर्म' पुर्ण बुडित निघाला असता. हे 'शिवकर्य' आता 'शिवधर्म' स्थापन करू या.

ह्या पार्श्वभूमीवर राजर्षी शाहू महाराजांनी नव्या धर्म स्थापनेच्या क्रमात रस घेतला. पण तेही मरण पावले. . . आणि डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांनी हाच लढा अत्यंत प्रभावीपणे, शिस्तबद्ध पद्धतीने चालू ठेवला. शिक्षण हे वाघिणीचे दुध आहे हे समाजावर बिंबवले. भटी-बामणी धर्मग्रंथाची पूर्ण चिरफ़ड केली. बामणशाही विरुद्ध सर्व स्तरांतुन उभारले. बामण सुधारतील याचीही वाट पाहिली. पण बामण सुधारत नसतो हे बाबासाहेबांनी हेरले आणि १४ ऑक्टोबर १९५६ रोजी नागपुर येथे बौद्ध धम्माची दिक्षा घेतली. बाबासाहेबांच्या हाकेसोबत जे लोक बौद्ध झाले ते देशाचे राष्ट्रपती झाले. आज भारतातील सर्वच प्रमुख क्षेत्रांमध्ये बौद्धबांधव प्रभावीपणे स्वतःचे स्थान टिकवुन आहेत. आंबेडकरी चळवळीने भारतातील बामणी चळवळ मंद करण्याचे प्रभावी कर्य केलेले आहे. हा देश बौद्धमय करण्याचे बाबासाहेबांचे अपुर्ण कर्य आंबेडकरी चळवळीचे फ़यदे उठवणाऱ्या सर्वांनीच करावयाचे आहे. . . पण बौद्ध चळवळीमध्येही प्रतिचळवळीचा शिरकाव झाल्याचे जाणवते.

बहुजन समाजाच्या विकासाचे प्रमुख सुत्र स्पष्ट करणारे चळवळीचे यश वर मांडण्यात आलेले आहे. बुद्ध-शिवाजी-फुले-आंबेडकर ह्या कळात बहुजन समाजाचा विकास झाल्याचे आपणास दिसते. त्याचे मुलभूत करण म्हणजे भारतातील बामणांचा नायनाट होय तेव्हा तेव्हा बहुजन समाजाची प्रगती होती, म्हणजेच 'ब्राम्हण-ब्राम्हणेत्तर' हा वाद अत्यंत प्रखरपणे राबवणे, अहिंसा हा बहुजन समाजाचा सद्गुण आहे तर हिंसा हा बामणांचा स्थायीभाव आहे. सर्व अवांतर संकल्पना हत्या दर्शविते. गांधी हत्या ताजी आहे. त्यामुळे बहुजनांनी सुद्धा हाती शस्त्र घ्यावे. आर्य-ब्राम्हण-क्रेकणस्थ-चित्पावन हे परकियच आहेत. त्यांना 'चलेजाव' म्हणणे व हाकलने आवश्यक आहे. 'हिंदु' हा शब्दही परकिय आहे. तो फ़रशी शब्द आहे. आपण सिंधु संस्कृतीचे आहोत. भारतात बामण त्यात आघाडीवर आहे. बामणांची संस्कृती वाढवण्यासाठी ते बहुजनांचा वापर करत आहेत. स्टेनची हत्या करायला दारासिंग हा बहुजन वापरला. राममंदिर आंदोलनात सत्तर हजार माणसे मेली, त्यात एव्ही बामणी करटे नव्हते. भारताच्या व बहुजन समाजाच्या विकासाचे एकत्र सत्यसुत्र आहे व ते म्हणजे 'भयमुक्त भारत भटमुक्त भारत' तेच शिवधर्माचे सुत्र आहे. शिवरायांपासुन बाबासाहेबापर्यंत ज्यांनी ज्यांनी हे सुत्र सामाजिक व

राजकिम्र यशासाठी वापरले, ते-ते क्रंतीकरक यशस्वी झाले. त्यांनी इतिहास घडविला आहे. आता इतिहासाचे नवे पान 'शिवधर्माच्या' रूपाने लिहले जात आहे. त्यासाठी बामणांचे सांस्कृतीक दहशतवादाचे अड्डे बहुजन समाजाने एकत्रित होवुन उध्वस्त करणे आवश्यक आहे. जिजाऊ-शिवरायांचा तो मावळा-मराठा बहुजन पुन्हा एकदा उभा रहावा, हिच बाबासाहेबांची शेवटची इच्छा होती. त्यांच्या जयंतीनिमित्त आपण प्रतिज्ञाबद्ध होवू या!

जय जिजाऊ-जय शिवराय !!

-पुरुषोत्तम खेडेकर